

STORTINGET

Representantforslag 128 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson

Dokument 8:128 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson om sikring av lokalt tilstedeværende politi i Oslo

Til Stortinget

Bakgrunn

Oslo politidistrikt og Politidirektoratet har besluttet en sammenslåing av Manglerud politistasjon og Stovner politistasjon til én politistasjon innen 2024. Dette kommer i forlengelsen av nærpolitireformen 2017, hvor Oslo politidistrikt ble redusert fra fire til tre tjenesteenheter. Fra Enhet Vest, Sentrum, Nord og Øst, til Enhet Vest, Sentrum og Øst. Enhet Nord og Øst er slått sammen til Enhet Øst, og Enhet Vest er utvidet med Asker og Bærum (og Hurum/Røyken som er en del av nye Asker kommune). Enhet Øst består i dag av politistasjonene Stovner og Manglerud, og disse stasjonene dekker til sammen et geografisk område bestående av Groruddalen, Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand og ca. 280 000 innbyggere. Det er disse to politistasjonene, Stovner og Manglerud, som er planlagt slått sammen til én. Dette bekreftes i et svar fra justisminneren på et skriftlig spørsmål fra forslagstiller 29. mai 2020:

Oslo politidistrikt og Politidirektoratet ønsker å slå sammen Manglerud og Stovner politistasjon til én hovedpolitistasjon. Oslo politidistrikt og Politidirektoratet forventer at en samlokalisering vil gi en styrket tilstedeværelse, mer effektiv ressursbruk i Oslo øst og sterkere fagmiljøer. Byrådslederen i Oslo har stilt seg positiv til sammenslåingen, under forutsetning av at lokalise-

ring av en ny hovedpolitistasjon vil være innenfor Enhet Øst slik at tilgjengelighet og tilstedeværelse i bydelene ivaretas.

Departementet tar politiets ønske om sammenslåing til etterretning, jf. at Stortinget ved inngåelsen av forliket om politireformen i 2015 aksepterte at det kan skje endringer i tjenestestedsstrukturen så lenge det er lokal, kommunal tilslutning til forslaget.

Det må understrekes at hverken Oslo byråd, bystyret eller de berørte bydelsutvalg har blitt invitert som høringsinstanser i saken. Politiet har orientert om saken i «Politirådet», et informasjonsutvekslingsråd mellom politiet i Oslo og politisk ledelse i Oslo. Så langt forslagsstillerne er kjent med, har hverken byråd, bystyret eller de berørte bydelsutvalg blitt forelagt en skriftlig konsekvensanalyse av planene, og de har således heller ikke formelt behandlet planene. I tråd med dette er forslagsstillerne heller ikke kjent med at det foreligger en skriftlig forklaring, begrunnelse eller konsekvensanalyse av sammenslåingen.

Lokale forhold

Området den nye politistasjonen geografisk skal dekke har ca. 280 000 innbyggere. Dette er et område med flere utsatte boområder kjennetegnet av en opphopning av levekårsulemper, noe som kan ha uheldige konsekvenser for barn og unges oppvekst og for deres framtidige livssjanser, dokumentert av blant annet Brattbakk, Nyhus, Andersen, Reichborn-Kjennerud og Iversen (AFI Rapport 2016). Forskning viser at ungdom som vokser opp i Groruddalen og Søndre Nordstrand er mindre fornøyd med lokalmiljøet sitt enn ungdom andre steder, og at flere er engstelige for å bli utsatt for vold (Bakken, 2018).

Oslo politidistrikt (2018) peker på geografiske sammenhenger mellom sosioøkonomiske vilkår og kriminalitet i Enhet Øst, og beskriver boligområder som er kjennetegnet av familier med ungdom som har problemer med høyt skolefravall, psykisk helse, rus og kriminalitet. I området er det utfordringer knyttet til organisert kriminalitet og voldskriminalitet. I området er det også en utfordring med såkalt æresrelatert vold, en form for kriminalitet som gir aksept for voldsbruk for å sikre familiens ære. I området er det også en utfordring med dannelse av kriminelle gjengkulturer, med andre ord personer som ikke lykkes i det vanlige konvensjonelle løpet med familie, skole og jobb, men som søker status ved å iscenesette seg selv som farlige. I slike miljøer gir det anerkjennelse å være kriminell, bli tatt av politiet og sone fengselsstraff. I området er det også observert en utfordring med såkalt tyste- og sladrekultur som handler om å opprettholde intern kontroll og en indre justis i kriminelle miljøer. Området huser også de fleste av de ungdommene som er registrert som gjengangere, med flere dommer bak seg.

Området den nye politistasjonen er ment å dekke, huser innbyggerne i Norge med lavest inntekt. Her finnes en større andel sårbare personer med betydelige større levekårsutfordringer enn i andre områder i Oslo og Norge. Materiale fra forskningssenteret NOVA viser at unge kriminelle gjengangere har betydelige levekårsutfordringer. Mange bor i barnerike familier, med relativt dårlig økonomi og trange boforhold. Det rapporteres også om utfordringer knyttet til vold i nære relasjoner, og i noen tilfeller også om omfattende overgrep. Ifølge SaTo-rapporten har flertallet av gjengangerne vært inntatt barnevernet, og over halvparten har opplevd tvangstiltak i barnevernet. Ifølge politiet er fellesnevnerne for denne gruppen rus eller psykiske problemer i hjemmet, mishandling i hjemmet, familiemedlemmer med straffesaker og enslige eller skilte foreldre.

Ikke alle befolkningsgrupper har like høy tillit til politiet (jf. Politiets innbyggerundersøkelse 2018), og mye tyder på at personer som bor i utsatte boområder, har lavere tillit til politiet enn den øvrige befolkningen.

Ønske om lokal tilstedeværelse

Forslagsstillerne stiller seg kritisk til hvordan politiet skal løse disse utfordringene ved ytterligere sammenheng av polititjenestene. Forslagsstillerne mener det forebyggende arbeidet må rettes mot å forhindre at enkelte unge rekker å bli kriminelle før de er voksne. Dette krever et politi med sterk lokal forankring og god kunnskap om lokale forhold.

Politiets lokale tilstedeværelse gir opplevd trygghet og en god relasjon til publikum. Færre politistasjoner i området vil komplisere samarbeidet og den daglige tette dialogen med befolkningen. Politiet vil i større grad måtte løse sin forpliktelse til lokal tilstedeværelse med

økt patruljering i bil, noe som vil svekke befolkningens opplevelse av at politiet ønsker å bygge lokal kjennskap, tillit og gode relasjoner.

Disse antagelsene er i tråd med funn i en rapport fra Arbeidsforskningsinstituttet AFI, OsloMet, 2019, hvor det kommer fram at mange politiansatte mener at forebygging i mindre grad blir prioritert etter at politireformen ble igangsatt. Ved ytterligere sentralisering av tjenestene blir prioriteringen innen forebygging i større grad knyttet til å avverge farer og å være i beredskap, i kontrast til det man tradisjonelt har forbundet med forebygging. Politiet opplyser i rapporten at de har mindre daglig kontakt med publikum, noe som delvis kan forklares med at sentraliseringen har bidratt til at politiet patruljerer større områder. Sammen med standardisering av politiarbeidet og beredskapsfokuset, gjør dette politiet mindre lokalt forankret.

Rapporten viser også at om lag seks av ti politiansatte mener reformen ikke gir publikum et bedre tilbud. Fire av ti ledere har samme oppfatning. Videre mener seks av ti politiansatte (både ledere og andre ansatte) at politireformen bidrar til at de ikke lenger er like stolt av å være politi.

Økonomiske forhold

De økonomiske konsekvenser av sammenslåingen er heller ikke kjent. Visepolitimester i Oslo, Bjørn Vandvik, sier til Dagsavisen 8. juni 2020 at planene også handler om å spare penger. Han sier videre at sparte husleieinntekter kan overføres til mer politiarbeid. Dette resonnementet er beheftet med usikkerhet, det ligger ingen garanti i at Oslo Politidistrikt i budsjettforhandlingene vil kunne beholde denne innsparingen og overføre disse til annet politiarbeid.

Krav om politisk forankring og konsekvensanalyse

Før nærpolitireformen ble vedtatt var det Kongen i statsråd som hadde myndighet til å fastsette inndelingen i lensmanns- og politistasjonsdistrikter, og det var etablert praksis at Politidirektoratet måtte avklare forslag til endringer med berørte kommuner og innhente deres godkjenning før forslaget ble sendt videre til departementet. Med nærpolitireformen ble Politidirektoratet gitt myndighet til å beslutte endringer i politiets lokale struktur, forutsatt at kommunene ble tatt med på råd og at visse kvalitetskrav ble innfridd.

Forslagsstillerne mener at en strukturell endring av polititilstedeværelsen i Oslo, som vil berøre 280 000 mennesker, må sikres en politisk forankring. Selv om politiet formelt kan ta slike avgjørelser uten politisk forankring, bør politiet søke råd og tilslutning hos berørte politiske organer. I dette tilfellet er det viktig å merke seg at Stovner bydelsutvalg 7. mai 2020 på eget initiativ enstemmig har uttalt seg kritisk til nedleggelsen av Stov-

ner politistasjon, og at de også ber om å bli involvert i prosessen.

Denne endringen i polititilstedeværelsen i Oslo er såpass inngripende at det forventes også at politiet har utarbeidet en konsekvensanalyse av forslaget. Det er ikke tilstrekkelig at politiledelsen i Oslo, med støtte fra justisminister, forventer og antar at tjenestetilbudet til publikum vil styrkes. Forslagsstillerne mener en slik strukturendring vil kreve en konsekvensanalyse, utført av en uavhengig aktør. Analysen bør vurdere forventede forhold knyttet til:

- tjenestetilbudet til publikum
- det forebyggende arbeidet, spesielt mot sårbare grupper og ungdom
- endringer i politiets arbeidsform og metodikk
- responstid
- økonomiske forhold
- politiets samarbeid med andre aktører som kommune, barnevern, skole

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at det i forbindelse med planarbeidet med strukturelle endringer av politistasjoner i Oslo utarbeides en uavhengig konsekvensanalyse av planene. Konsekvensanalysen må gjennomgå hvordan sammenslåingen vil påvirke tjenestetilbudet, endringer i politiets arbeidsform og metodikk, det kriminalitetsforebyggende arbeidet og endringer i responstid. Analysen må også vurdere hvordan endringene vil påvirke politiets samarbeid med kommunen, barnevern og skole, samt økonomiske konsekvenser.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at det i forbindelse med planarbeidet med strukturelle endringer av politistasjoner i Oslo legges til grunn en helhetlig og langsiktig plan for allokering av politiresurser lokalt i Oslo, som innebærer døgnkontinuerlig fysisk tilstedeværelse av politi i de ytre bydeler i Oslo Sør og Oslo Øst.

12. juni 2020

Petter Eide

Kari Elisabeth Kaski

Nicholas Wilkinson

